

Seurasin Seefeldin MM-kilpailujen mäkihypyn sekajoukkuekisaa. Kärkijoukkueista joka toinen heiveröinen nainen liiteli hallitusti yli 100 ja aina 110 metrin tuntumaan. Mäkikotkien maan kaksi uljainta miestä ponnisti hädin tuskin 80 metrin paremmalle puolelle. Kaksi raisuinta naishyppääjäämme kyykkäsi jo alle 80 metriin. Suomi aina viimeinen: V-tyylissä, puusuksilla, luisteluhiihdossa, harjoitusmenetelmissä... Ei aina, tuli mieleen.

Istuttiin maajoukkueleirien iltanuotiolla Vierumäen urheiluopistolla keväällä noin 1962. Vieressäni **Juha Väätäinen** oli nuori mailerilupaus. Juteltiin harjoittelusta. Kerroin että uinnissa harjoiteltiin jo 1953 lähtien joka päivä ympäri vuoden, 9 treeniä viikossa talvella ja 10-12 treeniä viikossa kesällä. Juha sanoi, ettei sellaista rääkkiä tule juoksijalle. ”Se on Paavo Nurmen ajoista saakka nähty että vuosi jakautunut neljään pääjaksoon. On kolme kuukautta peruskuntoharjoittelua, kolme lajiharjoittelua, kolme kilpailukautta ja kolme kuukautta palautumista”.

Vielä sinäkin Väätäinen, jonain päivänä harjoittelet joka päivä vuoden ympäri, sanoin. Ja Juha siihen: Ei sitä tule!

Muistan senkin, kun vuosia myöhemmin, kun lehdet kertoivat, että Juha Väätäinen oli lähtenyt Suomen talvesta Peruun harjoittelemaan joka päivä, lähetin Peruun kortin johon kirjoitin irvailen: Muistatko mitä minä sanoin, Juha!

Siitä Mäntyrantaan. Olin Pallastunturilla talvella 1971 testaamassa Bandvagnenin lumikelkkaa. Tulin testilenkiltä hotellin eteiseen, jossa Hesarin urheilusivulla otsikko Salpausselän kisoista iski päin naamaa: ”Dietmar Klause: Suomalaisilla ei asiaa Sapporossa”. Paras suomalainen 15:llä ja 50:llä oli vasta 6.

Eiku puhelimeen ja päätoimittaja **Jorma ”Jorse” Virtaselle**: Hei, nyt vain Mäntyrannan paluu pelastaa Suomen. Annakko kun soitan Eero Mäntyrannalle, että peruu lopetuksensa. Se on ainoa joka Sapporossa vielä pystyy panemaat ”klauset” pinoon”. Jorse näytti vihreää. Mäntyranta oli Rovaniemellä. Siellä tavattiin.

Siitä se lähti. Eeron vaimo **Rakel** vain pani kovasti vastaan. Olihan mies vihdoinkin kotiutunut vuosia kestäneestä kilpailumatkailusta. Eero empi yli kesän. Vasta lehtien kellastuessa syksyllä Pellossa, Eero ilmoitti, että ok, hän aloittaa pitkien päivälentien pohjakuntoharjoittelun. Jäi vähän aikaa kisoihin.

Jopa yli 50 km pitkien metsävaellusten suolana oli luonnon lisäksi metästys. Yhtenä sellaisena miten jänis juostaan kiinni ja napataan lopulta korvista kiinni paljain käsin. Ampumasetta ei tarvittu, että tuoretta riistaa lenkiltä kotiin tuomisena.

Eero oli siinä poikkeava yksilö, että luki lehtiä, seurasi maailman menoa, ja osasi osallistua hyvillä mielipiteillä keskusteluun mistä aiheesta tahansa. Samaa lajia kuin aikanaan myös ”**Purt si**” **Purhonen**

, nyrkkeilijälahjakkuus jumalan armosta. Ja Eero oli nopea oppimaan.

Eerolla oli muutaman työntekijän yritys, joka teki puusta kalusteita lasten leikkipuistoihin –

kiipeilytelinettä ja vastaavaa. Puun käsittely oli käsissä. Oli kilpailijoidenkin tiedossa. Se tuli myöhemmin käyttöön.

Omista harrastuksista opin autourheilussa, että vaikka sinulla on satoja hevosvoimia alla, joka ylimääräinen kilo ja joka ilmvirtauksen rikkoja heikentää auton suorituskykyä. Oli parempi, jos painoit 70 kuin 75. 90 kg oli kuin olisit pannut norsun 300 hv:n kilpa-autoosi. Ja vakioautoluokissa peilit pois, tuulilasinpyyhkijät pystyyn ikkunalistat pois, alusta sileäksi, jne.

- Paljonko turhaa ilmanvastusta syntyy, kun viidelläkympillä taistelet tuulta vastaan aakeella laakeella hulmuavilla housuilla ja lepattavalla tuulitakilla, kysyin.

Se upposi. Eero oli ensimmäinen kilpahihtäjä, joka kääntyi Terinit Oy:n puoleen hakien ihonmyötäisiä kilpahihtoasuja.

- Entä oletko ajatellut kuinka monta kertaa nostat jalkaa ja kannat suksea eteenpäin lihasvoimillasi viidelläkympillä, kuinka monta kiloa vähemmän raahaat mukanasasi lähdöstä maaliin, jos saisit suksista pois vaikka 100 grammaa ja sauvoista 15 grammaa, kysyin.

Sekin upposi. Eero ryhtyi ankaraan tuotekehittelyyn välineiden keventämiseksi Järvisen suksitehtaan sekä Exel sauvavalmistajan kanssa.

Kaikki ei uponnut. Sprinttihilto teki läpimurtoa uutena lajina. Eero seurasi vierestä ja ihmetteli suomalaisten huonoa pärjäämistä. Minä yritin, että uinnissa erotetaan kolmenlaista kuntoa: raaka nopeusvoima jyllää 50 ja 100 metrillä, nopeuskestävyys jyllää 200 ja 400 metrillä, ja kestävyys ratkaisee 800 ja 1500 metrillä. Sama yleisurheilun juoksulajeissa: räjähtävä voima 60 ja 100 metrillä, nopeuskestävyys 200 ja 400 metrillä, ja kestävyys 1500:llä ja siitä ylöspäin.

Sprinttihilto on eri laji kuin 15, 30 ja 50 km murtsikkaa, sanoin. Eero vain, että kun sprinttejä tulee monta peräkkäin lyhyellä aikavälillä, niin on se sama kuin 15 ja 30 km metässä. Ehkä

Kläbo

ja

Bolshunov

todistavat Eeron mielipiteen oikeaksi?

Eerossa ei ollut hiukkastakaan ”päivärintaa”. Ei pienintäkään anteeksipyyntöä, tuli vastaan miten iso ja ruma ryssä tahansa. Mitä kovempi vastustaja... ”se pitää psyykätä jo ennen kisaa”, Eero sanoi. ”Puolet olympiakullasta voitetaan jo Olympiakylässä”, Eero sanoi.

Sitten Juha Väätäinen palasi kuvaan. Eero mietti mistä saisi uusimmat tiedot kestävyystreeniin. Juha oli kesällä voittanut Euroopan mestaruuden sekä 5000:lla että kymppillä, ja oli vetäytynyt Portugaliin keskittymään ensi kesän Muenchenin olympialaisiin. Ehdotin että sinne!

Juha ja treenikaverinsa **Seppo Matela** löytyivät pienestä kalastajakylästä Faron kupeesta. Oli pojilla askeettista elämää: aamutreeni, ruoka, lepo – päivätreeni, ruoka, lepo – iltatreeni, ruoka, rentoutuminen, yöuni. Joka päivä sama rytmi. Joka ruokaan valitut mömmöt. Pääsinpä lohkaisemaan, että miten se olikaan, Juha, siellä Vierumäen iltanuotiolla... enää ei riitä edes yksi treeni päivässä!

Juha antoi auliisti treenineuvonsa Eerolle. Eero mietti mitä hän voisi antaa takaisin. Kerro psyykkauksesta ennen kisaa, ehdotin.

Eeron syystreenit meni hyvin. Mies pysyi terveenä, kunto nousi kohisten. Sen näki poskien kuopista. Lumetkin tulivat Pelloon sopivan aikaisin ja pääsi suksien päälle. Exel kevensi sauvoja ja Järvinen suksia. Aukusti Kiuru, ent. mestarihihtäjä ja Peltosen suksitehtaan asiantuntija, tuli

mukaaan.

Sitten mentiin Rukalle olympiakarsintoihin Sapporon kisoja varten. Siellä ryöpsähti yhtäkkiä päin naamaa Kuusamon kilpahihtäjien kateus ja vastustus sille, että Eero oli palaamassa heidän valtaistuimelle. **Immo Kuutsa** ei säästänyt vihaa ja haukkumasanoja soimatessaan, että miksi Eero oli poimittu naftaliinista, miksei otettu Lehtimiehet-yhtiön suojelukseen

Oikaraista

,
Liimataista

,
Määttää

ja ennen kaikkea nuorta

Juhani□

Repoa

, jolla oli tulevaisuus vielä edessään.

Illasta ei tullut kiva. Eikä karsintakisasta. Eerolla oli vain yksi juottoavustaja. Kisan aikana tuli tieto, että mm. Liimatainen ja Oikarainen dopingtestataan kisan jälkeen. Molemmat keskeyttivät. Eero oli tarvinnut juotavaa muissakin tankkauspisteissä kuin missä hänen avustajansa seisoi. Oliko kuusamolaisen tarjoamaa – se ei koskaan selvinnyt. Eero pärjäsi ja valittiin Sapporon Olympiakisoihin.

Sitten mentiin Sapporoon. Eerolle oma kunto, suorituskyky, oli yhä suuri arvoitus. Olin ennen lähtöä teettänyt teipit, joissa luki sinisellä Mäntyranta M-kirjamesta jonossa alaspäin. Aukusti Kiurun kanssa löysimme Sapporossa puusepänverstaan, joka hioi Järvisen kilpasuksista värit ja nimen pois. Sen jälkeen teippasimme suksiin Mäntyranta- nimen suksien kärjestä alapäin kohti sidettä.

Sitten Eero aloitti tapansa mukaan vastustajiensa psyykkauksen. Hän kulki irroittelulenkkiensä jälkeen kisakylään Mäntyranta-sukset käsissään. Ne vetivät kilpailijoita puoleensa kuin hunaja kärpäsiä. Eero tarjosi niitä iloisesti nauraen kilpailijoille ja kehui, kuinka puusepäntaidoillaan oli onnistunut keventämään niitä toista sataa grammaa. Ja kehoitti arvioimaan kuinka paljon vähemmän kiloja hän kantaa 30:llä ja 50:llä lähdöstä maaliin kuin ennen.

Mäntyranta-suksista tuli suuri puheenaihe Sapporon olympiakylässä. mutta päinvastoin kuin oletettiin, se iski pahiten omiin suomalaisiin. **Risto Järvinen** repi vaatteensa ja uhkasi oikeustoimilla väittäen jokaiselle, että Eero oli väärentänyt hänen suksensa – että Mäntyranta-sukset olivat todellisuudessa Järvisen suksitehtaan kilpasukset. Lopulta Suomen joukkueen johtaja **Carl-Olaf Homén** säntäsi vihaisena eteeni ja vaati Mäntyranta sukshi-shown lopettamista välittömästi. ” Se hajottaa meidän joukkuetta, ja

Teuvo Hatunen

ja

Raimo Lehtinen

eivät pysty enää nukkumaan”!

Eero ei halunnut jatkaa psyykkausta Mäntyrinta- suksilla, koska ei halunnut vahingoittaa Suomen joukkueen henkeä. Hulluinta vain, että psyykkaus, joka oli kohdistettu norjalaisiin, ruotsalaisiin, itäsaksalaisiin, venäläisiin ja sveitsiläisiin kilpailijoihin, osui pahimmin – suomalaisiin. Ja Risto Järviseen, joka vielä Suomessa jaksoi marmattaa, lienee saanut elinikäisen trauman Mäntyrinta-suksista.

Loput onkin sitten historiaa – melkein. Sapporossa kävi kuten kävi – melkein. Ja Eero Mäntyrinta palasi valtaistuimelle – voitti Salspausselällä 15 km ja Ounasvaaralla 50 km. Ja joutui kohtaamaan Immo Kuutsan ja kuusamolaisten kilpailijoidensa pohjattomalta tuntuvan vihan, johon myös **Jukka Uunila** joutui taipumaan pitääkseen huippuhiitomme rivit ojossa vielä sen jälkeen kun Eero pani sukset museoonsa Sapporo- talven jälkeen lopullisesti.

Niin, liittyi siihen vielä pieni sivuaskel MÜNchenin kisoihinkin, jossa arabikaappaajat saivat siirretyksi 5 000 metrin loppukilpailua juuri sen verran, että Juha Väätäisen Eerolta oppima psyykkaus ei enää toiminut. Mutta se onkin jo toinen juttu.